

О. П. Ігнатенко,
 д. держ. упр., к. е. н., доцент кафедри економічної політики та врядування,
 Національна академія державного управління при Президенті України,
 старший експерт проекту "Партнерство для розвитку міст"

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.5.74

ЗАСТОСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

О. Ignatenko,
 DSc (public administration), PhD (economic),
 Associate Professor of Department of economic policy and governance, National Academy
 of Public Administration under the President of Ukraine, Senior Expert of Project
 "Partnership for Local Economic Development and Democratic Governance"

USING OF INVESTMENT INSTRUMENTS AT LOCAL LEVEL

Предметом дослідження цієї статті є дослідження обсягу інвестицій в Україні та регіонах, її структури в розрізі країн щодо надходження прямих іноземних інвестицій та країн, до яких відбувалися їх вкладення з України. Продемонстровано зв'язок щодо створення інвестиційного клімату в Україні та рейтинговою оцінкою "Ease of Doing Business", а також впливу місцевого економічного розвитку в умовах децентралізації на залучення інвестицій в Україну. Розкрито сутність Стандартів щодо залучення та супроводу інвестицій на регіональному та місцевому рівні, що включають у себе уніфіковану систему підготовки інвестиційних пропозицій (єдині стандарти в регіоні); розробку інформаційно-маркетингових продуктів та просування інвестиційного потенціалу регіону та територіальних громад; пошук, залучення та професійний супровід інвестора; постінвестиційну підтримку.

The subject of this article is studying the volume of investments in Ukraine and regions, its structure concerning of foreign countries that invest in Ukraine inflow and investments from Ukraine to different countries. There were demonstrated the link between the creation of an investment climate in Ukraine and the "Ease of Doing Business", and the influence of local economic development at decentralization on attraction of investments into Ukraine. There were prepared the essence of the Standards for investments attraction and supporting on the regional and local level, which includes a unified system of preparation of investment proposals; development of information and marketing products and promotion of investment potential of the region and territorial communities; searching, attraction and professional supporting of the investor; after investment supporting.

There were carried out an analysis of investment activity in regions, demonstrating the presence of significant investment potential.

There were developed the Standards for attraction and supporting of investments on the regional and local levels, in particular for the Zaporizhzhya and Poltava regions and Vinnytsia on the basis of which were developed the recommendations of the Office for attracting and supporting investments "UkraineInvest" and were sent to the regions by the letter of the Ministry of Economy of Ukraine dated 20.09. 2018 №3903-06 / 40927-06.

The purpose of the Standards is systematizing and implementing the best domestic and international practices in investment management in the Poltava region on the regional and local levels, unifying and optimizing the process of preparation of investment materials and products, strengthening activities within the framework of territorial marketing, ensuring high quality of the searching, attraction, supporting and servicing of investors, promotion of successful realization of investment projects in the region.

Standards include:

5) the unified system of preparation of investment proposals;

6) development of information and marketing products and promotion of investment potential of the region and territorial communities;

7) searching, attraction and professional supporting of the investor;

8) after investment supporting.

Preparation of investment proposals on the regional and local levels include:

– **purposing and information gathering system;**

– **preparation of information on priority sectors with the best investment potential;**

– **offers of investment platforms (land, objects of industrial real estate);**

– **industrial park;**

– **technological park;**

– **other databases (existing companies in the region that can act as partners, suppliers, etc. for potential investors, institutions that can be useful to investors at different stages of project implementation (consulting, legal, recruiting companies, entrepreneurship support institutions, business associations, etc.); foreign investment companies operating in the region; a database of investment requests (investor appeals));**

– **requirements for investment proposals (land plots) offered to the investor.**

The marketing promotion standards of the region include:

– **marketing strategy;**

– **marketing plan;**

– **investment web-portal;**

– **investment passport;**

– **other products (booklets, folders, CDs);**

– **multimedia (or ppt) presentation;**

– **the mechanism of direct marketing;**

– **branding, brand-book;**

– **other marketing tools (holding investment forums and investment conferences, organizing exhibitions and participating in investment fairs, various investment events and events, advertising in the media, organizing a road show with a business, etc.).**

The standards of engagement and professional supporting of an investor include:

– **ensuring the procedure of the first contact with the investor;**

– **time frame for responding to investor's requests;**

– **preparation of an investment mission and organization of an investor's visit;**

– **standards for conducting meetings with the investor;**

– **features of meetings with foreign investors;**

– **negotiating and making an investment decision.**

Next, this is a post-investment support:

– **continuation of contacts with the investor in the process of project implementation;**

– **supporting for company development plans and reinvestment.**

Ключові слова: державне управління, місцевий економічний розвиток, муніципальна економіка, інвестиції, інвестиційні інструменти.

Key words: public administration, local economic development, municipal economy, investments, investment instruments.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Існуюча соціально-економічна ситуація в сучасних політичних умовах потребує нових підходів до удосконалення існуючих виробництв та запровадження нових потужностей з виробництва сучасної продукції та надання послуг. В умовах децентралізації значну роль в цьому питанні мають відігравати органи місцевого самоврядування як найбільш мотивовані органи на конкретній території в умовах глобальної транскордонної, а також регіональної та місцевої конкуренції.

За для досягнення конкурентних переваг над іншими громадами та регіонами, а також країнами, перед очільниками громад постає завдання залучення інвесторів із сучасними технологіями, за часту інноваційними, у різні сектори місцевої економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ПРОБЛЕМАТИКОЮ

Розгляду питань застосування інвестиційних інструментів займалися такі дослідники: В. Федюк, О. Дудка,

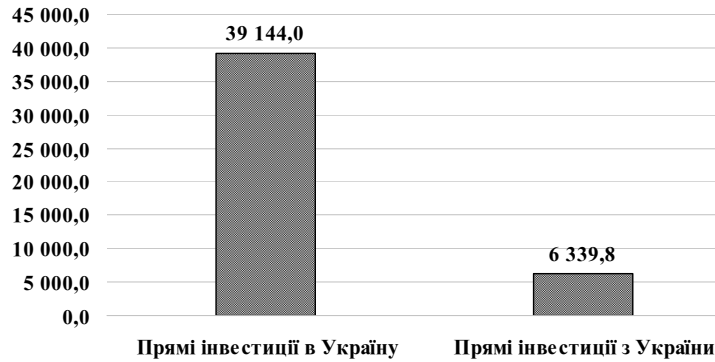

Рис. 1. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) за 2017 рік, у млн дол. США

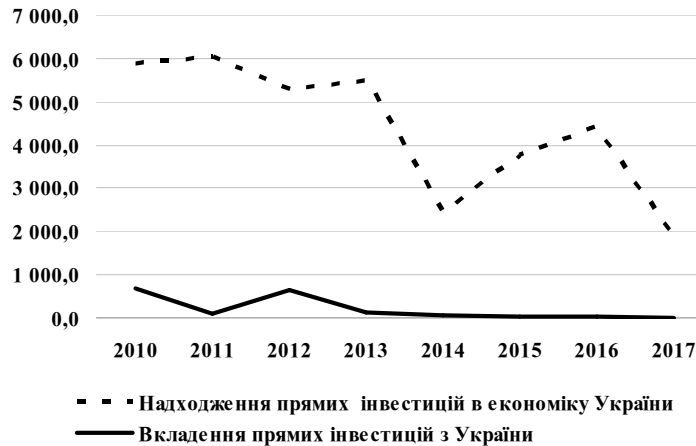

Рис. 2. Надходження/вкладення прямих інвестицій (акціонерного капіталу) (2010–2017), млн дол. США

Р. Федоров та О. Осовець щодо залучення прямих іноземних інвестицій, Л.В. Шинкарук, І.В. Барановська щодо інвестиційного менеджменту, О. Петухова щодо загальних аспектів інвестування та багато інших щодо інвестування різних секторів економіки України.

Більшість досліджень присвячувались загальним аспектам інвестиційного клімату в Україні і в основному надавались пропозиції щодо його удосконалення.

Поза увагою дослідників залишилися питання впровадження Стандартів залучення та супроводу інвестицій на місцевому рівні.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ (МЕТИ) СТАТТІ

Мета статті полягає у аналізі сучасних методів та технологій залучення та супроводу інвестицій на місцевому рівні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Насамперед доцільно проаналізувати стан прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал), статистична інформація за яким існує на сайті Держстату України [1].

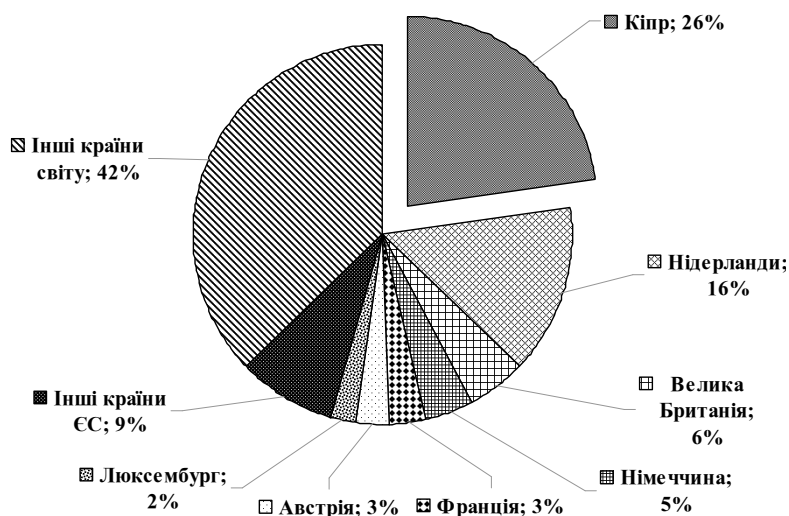

Рис. 3. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з інших країн в економіці України в розрізі країн за даними 2017 року

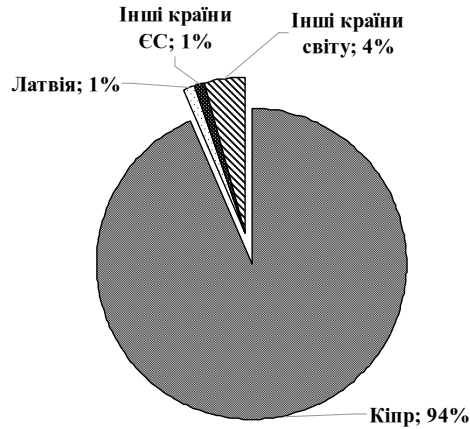

Рис. 4. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з України в економіку інших країн в розрізі країн за даними 2017 року

На сьогодні (за статистичними даними за 2017 рік) прямі інвестиції (акціонерний капітал) за інформацією юридичних осіб-резидентів та постійних представництв нерезидентів в Україні з урахуванням адміністративних даних Національного банку України про ринкову вартість прямих інвестицій (акцій, майна тощо) підприємств та установ становлять 39,1 млрд дол. США в Україну та 6,3 млрд дол. США з України, що зображено на рисунку 1.

Як ми бачимо, Україна проінвестувала лише 16% у порівнянні з інвестиціями із-за кордону, і така динаміка зберігається вже багато років. При цьому найбільший показник прямих інвестицій був зафіксований в 2014 році на позначці близько 53,7 млрд дол. США в Україну та 6,7 млрд дол. США з України — відповідно 12%.

На рисунку 2 зображено графік надходження та вкладення прямих інвестицій (акціонерного капіталу) за період 2010—2017 рр., де видно про продовження пад-

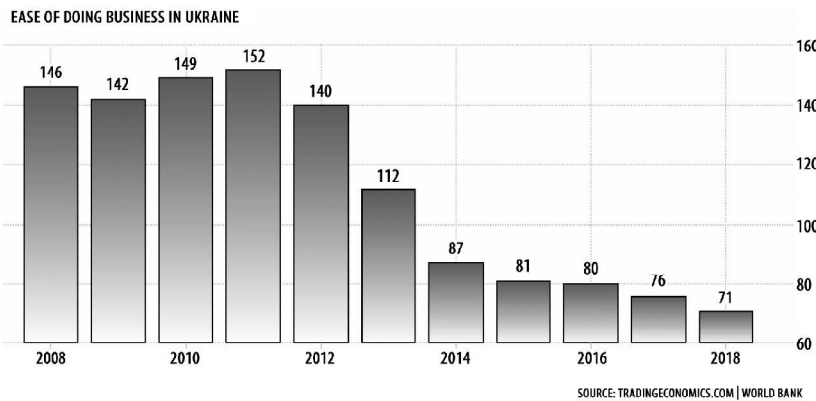

Рис. 5. Рейтинг України "Ease of Doing Business" за період 2008—2018 роки

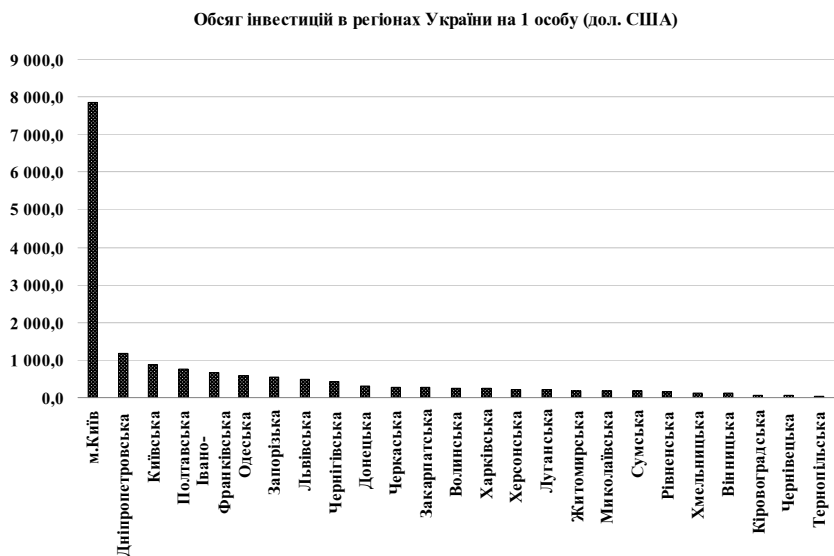

Рис. 6. Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в регіонах України на 1 особу (дол. США), не включаючи окуповану АР Крим

іння у зацікавленості інвесторів вкладати кошти в Україні.

Слід відмітити, що найбільша "країна-інвестор" в економіку України за даними 2017 року є Кіпр — майже 10 млрд дол. США, що сягає 26 % від загальних інвестицій. Далі йдуть Нідерланди — 6,2; Велика Британія — 2,2; Німеччина — 1,8; Франція — 1,3; Австрія — 1,3; Люксембург — 0,9; інші країни ЄС — 3,6; інші країни світу — 11,7 млрд дол. США. Загальний розподіл у відсотках зображено на рисунку 3.

Водночас цікавий розподіл прямих інвестицій з України в економіку інших країн світу за даними 2017 року. Так, найбільша країна, до якої надійшли інвестиції з України є Кіпр — майже 6 млрд дол. США, що становить 94% і зображено на рисунку 4.

Як відомо, Кіпр є країною, яку активно використовує вітчизняний олігархат як офшорну зону. А кошти, що надходять з Кіпру можна порівнювати як реінвестиції. Водночас кошти, що надійшли з Кіпру в Україну майже вдвічі більше тих коштів, що надійшли з України в Кіпр, що свідчить про значну доходну частину, що виводиться у цю країну. Крім того, кошти з Кіпру можуть у вигляді акціонерного капіталу йти в інші країни, які також активно використовують офшорні зони, і потім також частина з них реінвестується в економіку України. Зокрема сюди можна віднести як мінімум інвестиції з Великої Британії (куди входять Вірджинські острови), Люксембург, а останнім часом використовуються такі Європейські країни як Нідерланди та Австрія.

Таким чином, загальний обсяг інвестованих коштів можна оцінити мінімум у понад 20 млрд дол. США, які можна вважати виведеними в офшори, з яких лише 25% у вигляді офіційно зареєстрованих прямих інвестицій. Фактично це половина загального обсягу прямих інвестицій, що надійшли з інших країн.

Економічний розвиток в Україні в сучасних умовах є залежним від прямих іноземних інвестицій, оскільки існуючий інвестиційний клімат, нерозвинена конкуренція в різних секторах економіки, насамперед монопольних та суміжних галузях, поширена корупція, незахищеність прав власності та розбалансована судова система, зупиняє інвестиції великих іноземних компаній, які за часту обирають інвестиційні майданчики поряд з Україною. Слід відмітити, що Україна покращує своє положення у цьому питанні, зокрема, за рейтингом "Ease of Doing Business" [2] Україна наразі займає 71 місце серед інших, що зображено на рисунку 5.

Водночас, за даними Держстату України обсяг інвестицій з інших країн на 1 особу в різних регіонах України різниться. Великий обсяг інвестицій з інших країн вкладений у вигляді прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в столиці країни — в м. Києві з позначкою 7847 дол. США (рис. 6) на одну особу. Це пов'язано з тим, що більшість іноземних підприємств заходять на український ринок саме через столицю, починаючи саме тут бізнес і вже потім вибудовуючи місцеві представництва або дочірні компанії. Да і сам столичний ринок дуже привабливий для ведення бізнесу в різних секторах економіки.

Інші регіони конкурують між собою в діапазоні від 43 дол. США на одну особу в Тернопільській області до

1187 дол. США на одну особу в Дніпропетровській області.

Така різниця між різними регіонами України пов'язана із їх соціально-економічним розвитком, конкурентними перевагами у відповідних секторах економіки, наявності необхідних ресурсів, у тому числі трудових. Останнім часом, на обсяг інвестицій впливають політичні та соціальні події, що відбуваються навколо та в середині України.

Водночас на залучення інвестицій вагому роль грає місцевий економічний розвиток, демократичне врядування на місцях, розвиток малого та середнього бізнесу.

Перевагою для місцевого економічного розвитку є вітчизняні інвестори, і дедалі більше це представники малого та середнього бізнесу, з яким органам місцевого самоврядування доводиться активно навчатись співпрацювати [3].

У рамках роботи проекту ПРОМІС проведено в пілотних регіонах аналіз інвестиційної діяльності [4], що продемонстрував наявність значного інвестиційного потенціалу. Також було розроблено Стандарти щодо залучення та супроводу інвестицій на регіональному та місцевому рівні, зокрема для Запорізької та Полтавської областей та м. Вінниці [5], на базі яких розроблені рекомендації Офісу із залучення та підтримки інвестицій "UkraineInvest" і листом Мінекономіки України від 20.09.2018 №3903-06/40927-06 було направлено в регіони [6].

Метою Стандартів є систематизація та впровадження кращих вітчизняних і світових практик управління інвестиційною діяльністю у Полтавській області як на регіональному, так і на місцевому рівнях, уніфікація та оптимізація процесу підготовки інвестиційних матеріалів та продуктів, посилення діяльності в рамках територіального маркетингу, забезпечення високої якості пошуку, залучення, супроводу та обслуговування інвесторів, сприяння успішній реалізації інвестиційних проектів у регіоні.

Стандарти включають:

- 1) уніфіковану систему підготовки інвестиційних пропозицій (єдині стандарти в регіоні);
- 2) розробку інформаційно-маркетингових продуктів та просування інвестиційного потенціалу регіону та територіальних громад;
- 3) пошук, залучення та професійний супровід інвестора;
- 4) постінвестиційну підтримку.

Підготовка інвестиційних пропозицій на регіональному і місцевому рівнях включає в себе:

- мету та систему збору інформації;
- підготовку інформації про пріоритетні галузі / сектори, які мають найкращий інвестиційний потенціал;
- пропозиції інвестиційних майданчиків (земельні ділянки, об'єкти промислової нерухомості);
- індустріальний парк;
- технологічний парк;
- інші бази даних (діючі компанії регіону, які можуть виступати в якості партнерів, постачальників і т.п. для потенційних інвесторів; інституцій, які можуть бути корисні для інвестора на різних етапах реалізації проекту (консалтингові, юридичні, рекрутингові компанії,

інституції підтримки підприємництва, бізнес асоціації та ін.); компаній з іноземними інвестиціями, що працюють у регіоні; базу даних інвестиційних запитів (звернень інвесторів));

— вимоги до інвестиційних пропозицій (земельних ділянок), що пропонуються для інвестора.

Стандарти маркетингового просування регіону включають в себе:

— маркетингова (маркетингово-інвестиційна) стратегія;

- маркетинговий план;
- інвестиційний веб-портал;
- інвестиційний паспорт;
- інша продукція (буклети, папки, CD);
- мультимедійна (або ppt) презентація;
- механізм прямого маркетингу;
- брендинг, бренд-бук;

— інші маркетингові інструменти (проведення інвестиційних форумів та інвестиційних конференцій, організація виставок та участь в інвестиційних ярмарках, різноманітних інвестиційних заходах та подіях, розміщення реклами в засобах масової інформації, організація спільних з бізнесом роуд-шоу (road show) тощо).

Стандарти залучення та професійного супроводу інвестора включають в себе:

- забезпечення процедури першого контакту з інвестором;
- часові рамки реагування на запити інвестора;
- підготовка інвестиційної місії та організація візиту інвестора;
- стандарти проведення зустрічей з інвестором;
- особливості зустрічей з іноземними інвесторами;
- ведення переговорів та прийняття інвестиційного рішення.

Далі, це постінвестиційна підтримка:

- Продовження контактів з інвестором в процесі реалізації проекту;
- Підтримка планів розвитку компанії та реінвестування.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, можна констатувати, що інвестиційний клімат в умовах децентралізації далі все більше буде залежати від місцевого економічного розвитку. Саме тому допомога державних органів влади, а також проєктів міжнародної технічної допомоги має бути направлена на розвиток інструментів залучення та супроводу інвестицій, розвитку малого та середнього бізнесу, впровадження політики демократичного врядування тощо, а також підвищення кваліфікації, обізнаності спроможності інституціям та фахівцям органів місцевого самоврядування.

На нашу думку, у подальших розвідках необхідно подальший розгляд впровадження новітніх ІТ-технологій щодо залучення інвестицій.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Ease of Doing Business in Ukraine [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://tradingeconomics.com/ukraine/ease-of-doing-business>

3. Треллер. Дж. Ед. Посібник з основ теорії і практики МЕР "Місцевий економічний розвиток — шлях до процвітання громади" / Дж. Ед. Треллер [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mled.org.ua/media/docs/LED_Guide_2014_UKR.pdf

4. Федюк В. Аналіз стану інвестиційної діяльності Вінницької, Запорізької, Івано-Франківської та Полтавської областей та практичні рекомендації щодо поліпшення інвестиційного середовища / В. Федюк [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/Analysis-of-Investment-Preactices_Report_26052016_Last.pdf

5. Методичні рекомендації щодо залучення та супроводу інвесторів у Запорізькій області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/article/2303/metodichni-rekomendatsiji-shodo-zaluchennya-ta-suprovodu-investoriv-u-zaporizkiy-oblasti.html>

6. Рекомендації щодо стандартів залучення та супроводу інвесторів на місцевому та регіональному рівні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://koda.gov.ua/news/rekomendacii-shodo-standartiv-zaluche/>

References:

1. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2018), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 24 December 2018).

2. Trading Economics (2018), "Ease of Doing Business in Ukraine", available at: <https://tradingeconomics.com/ukraine/ease-of-doing-business> (Accessed 24 December 2018).

3. Treller, Dzh. Ed. (2018), "A Guide to the Foundations of Theory and Practice of the MEA "Local Economic Development — The Way to the Prosperity of the Community", available at: http://www.mled.org.ua/media/docs/LED_Guide_2014_UKR.pdf (Accessed 24 December 2018).

4. Fedyuk, V. (2018), "Analysis of the investment activity of Vinnytsia, Zaporizhzhya, Ivano-Frankivsk and Poltava regions and practical recommendations for improving the investment environment.", available at: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/Analysis-of-Investment-Preactices_Report_26052016_Last.pdf (Accessed 24 December 2018).

5. Zaporizhzhya Regional State Administration (2018), "Methodical recommendations on attraction and support of investors in Zaporozhye region", available at: <http://www.zoda.gov.ua/article/2303/metodichni-rekomendatsiji-shodo-zaluchennya-ta-suprovodu-investoriv-u-zaporizkiy-oblasti.html> (Accessed 24 December 2018).

6. Kyiv Regional State Administration (2018), "Recommendations on the standards of attracting and supporting investors at the local and regional level", available at: <http://koda.gov.ua/news/rekomendacii-shodo-standartiv-zaluche/> (Accessed 24 December 2018).

Стаття надійшла до редакції 25.02.2019 р.